

Rahvusvaheline Valuutafond
Eesti - 2008. aasta artikkel IV konsultatsioon
RVFi delegatsiooni lõplik avaldus
Tallinn, 19. mai 2008

- 1. Eesti majanduses toimub esimene märkimisväärne kasvu pidurdumine viimase kümne aasta jooksul.** Pööre arengus on tulenenud majanduses valitseva meeleolu muutusest ajal, mil ELi ühinemisega kaasnenud eufooria on asendunud realistlikumate ootustega, ning krediitingimuste karmistumisest, sest ülemaailmne odav krediit on asendunud ettevaatlikuma laenuandmise ning kõrgemate intressimääradega. Sisenõudlus on vähenenud ning jooksevkonto puudujääk järsult kahanenud. Majanduskasvu aeglustumine oli vajalik: sellele eelnes kaks aastat kestnud mittejätksuutlik kiire kasv ja suur tasakaalustamatus. Ent praegu toimub aeglustumine oodatust kiiremini. Eelmisel nädalal avaldatud 2008. aasta I kvartali SKP kiirhinnang üllatas madala näitajaga, viidates sellele, et terve aasta kasv võib kujuneda negatiivseks.
- 2. Tööjõuturg ja inflatsioon ei ole veel reageerinud.** Mõnes majandussektoris (eelkõige ehituses) on alanud töötajate koondamine, kuid üldine tööhõive suurenes 2008. aasta I kvartalis jätkuvalt ning palgakasv on endiselt eelmisel aastal saavutatud tippaseme lähedal. Jätkuvalt pingeline tööturg koos järsult kerkivate toidu- ja energiahindade ning aktsiisimaksude tõusuga on kiirendanud inflatsiooni üle 10%.
- 3. Hetkel on majanduse ja poliitikakujundajate väljakutseks toetada kasvu taastumist, piirates samal ajal inflatsiooni ning välistasakaalustamatust.**
- 4. Majanduskasvu taastumine sõltub suurel määral majanduse konkurentsivõimest.** Tarbimine jääb tõenäoliselt vaoshoituks, kuna suurenenud ebakindluse tingimustes on majapidamised hakanud säästma, et oma finantsseisu ebakindlana tuleviku vastu kindlustada. Seetõttu sõltub majanduskasvu taastumine eelkõige ekspordi ja investeringute elavnemisest. Selleks, et investeringute kasv taastuks ning eksportijad oleksid suhteliselt aeglase kasvuga üleilmsetel turgudel konkurentsivõimelised, tuleb tagada palgakasvu kooskõla tootlikkuse kasvuga ning vältida tootlikkuse kasvu ületavat palgakasvu, nagu see oli kahel viimasel aastal. Majanduse ebakindel väljavaade ja ettevõtete vähenenud kasumlikkus loovad tingimused palgakasvu aeglustumiseks. Siiski on ebaselge, millal nimetatud kohandumine toimub.
- 5. Kui eeldada, et edasisi väliseid hinnašokke ei esine, peaks inflatsioon aeglustuma 2009. aastal.** Valuutakomitee süsteem on edaspidigi olulisim tegur hindade ja hinnaootuste ohjeldamisel. Peale selle kahaneb 2008. aastal tõusnud reguleeritud hindade ja aktsiisimaksude mõju ning majanduse jahtumine peaks vähendama nõudlusega seotud survet.
- 6. Kuigi jooksevkonto puudujäägi vähenemine on tervitatav, on Eesti majandus endiselt haavatav välise tasakaalustamatuse poolt.** Oht tuleneb suurest välisvõlast ja pankade sõltumisest välisfinantseerimisest, arvestades eelkõige rahvusvahelistel finantsturgudel valitsevaid ebasoodsamaid tingimusi. Jooksevkonto puudujääki hinnatakse suuremaks, kui seda põhjendavad keskpika perspektiivi tegurid, nagu demograafilised arengusuunad, ja elaniku kohta saadava tulu lähenemine ELi keskmisele tasemele; samas on sel meetodil puudujäägi hindamine seotud märkimisväärse ebamäärasusega. Edaspidi on oluline tagada jooksevkonto puudujäägi jätkuv vähenemine ning välise konkurentsivõime paranemine.

Eelarvepoliitika

7. **Eelarvepoliitikas tuleb hoida tasakaal nõrgenenud eelarvepositsiooni parandamise ning jahtuva majanduse tingimustes nõudluse toetamise vahel.** Viimase kahe aasta tugevad eelarvetulemused peidavad endas jooksvate kulude suurt kasvu (40% viimase kahe aasta jooksul), mida katsid kõrge majandusaktiivsuse perioodil saadud erakordselt suured tulud. Käesoleva aasta veelgi suuremad kulud on põhjustanud ekspansiivse eelarve, mis majanduskasvu aeglustumise tingimustes võib kaasa tuua eelarve puudujäägi. Nendes oludes peavad ametivõimud tasakaalus või ülejäägis eelarve saavutamiseks eelarvekulusid kärpima. Teisest küljest annab märkimisväärne risk majanduskasvu aeglustumiseks võimaluse eelarve tasakaalumehhanismide toimimiseks.

8. **Ametivõimude ettepanekud 2008. aasta eelarve muutmiseks on tasakaalus nimetatud kahe eesmärgi saavutamiseks.** Hiljuti kinnitatud lisaelarves on tehtud kohandusi, mis vähendavad prognoositud puudujääki, kuid säilitavad samal ajal positiivse fiskaalse impulsi, et aeglustumist pehmendada. Ametivõimud on viidanud sellele, et vajaduse korral võtavad nad eelarve tasakaalustamiseks edasisi meetmeid. Kiire reageering eelarve puudujäägile annab tunnistust valitsuse pühendumusest jääda kindlaks konservatiivsele eelarvepoliitikale. RVFi delegatsioon toetab kavatsust leida edasisi võimalusi kokkuhoiuks; samas ei peaks seda tegema iga hinna eest. Kokkuhoiuga ei tohiks täielikult kaotada positiivset impulssi ning seda ei peaks saavutatama investeeringute, eelkõige ELi kaasrahastusega investeeringute vähendamise teel, sest need on vajalikud majanduskasvu taastamiseks.

9. **Nõrgenenud eelarvepositsiooni parandamiseks tuleb tugevdada eelarvet keskpikas perspektiivis.** Antud kontekstis on valitsuse ettepanek külmutada valitsussektori palgafond kaheks järgmiseks aastaks esimene tervitatav meede ning seda tuleks rakendada ka valitsussektori teistel tasanditel. Palgafondi külmutamine looks stiimulid valitsussektori tõhustamiseks. Samuti annaks see tugeva signaali palgakasvu aeglustamiseks erasektoris. Üldisemas plaanis tervitab RVFi delegatsioon ametivõimude kavatsust vaadata läbi oma tulude ja kulude poliitika keskpika perioodi eelarveraamistikus tuvastamaks kokkuhoiuvõimalusi. Prioriteetne peaks olema säästmine, mis viib ressursside tõhusama jaotamiseni.

Finantssektori poliitika

10. **Majanduskasvu aeglustumisega proovitakse pangandussektori tugevust.** Kuigi pangandussüsteemi kapitaliseeritus on praegu hea (osaliselt tänu regulatiivsetele nõuetele), võivad pankade kasumlikkust mõjutada viivislaenude kasvav maht ning majanduse jahtumisest tulenev aeglasem laenukasv. Lisaks on pangandussektor tundlik rahvusvaheliste intressimäärade tõusu suhtes. Need ohud nõuavad hoolikamat tähelepanu järelevalveasutustelt ning täiendavaid järelevalve ressursse.

11. **Arvestades eelmise aasta rahutut olukorda rahvusvahelistel finantsturgudel, on väga mõistlik, et Eesti ametivõimud otsivad meetmeid finantssektori turvavõrgu tugevdamiseks.** Pidades silmas finantssektori struktuuri ja sektori tähtsust majanduskasvu mõttes, toetame igati neid jõupingutusi. Nagu ka paljud teised riigid, mille finantssüsteemis domineerivad välisomanduses olevad pangad, peab ka Eesti ja tema Balti- ja Põhjamaade naabrid jätkuvalt tõhustama koostööd usaldusväärse turvavõrgu ja kriisisituatsioonideks valmisoleku üldraamistike loomisel.

Struktuuripoliitika

12. **Tööjõuturu paindlikkus hõlbustab ressursside ümberjaotamist ja toetab konkurentsivõimet.** Eesti tööjõuturu paindlikkust on toetanud detsentraliseeritud palgakujundus, tööjõu voolavuse kõrge tase ning tulemuspreemiate süsteemi laialdane kasutamine. Tööturu osapoolte vahel hiljuti kokkulepitud töölepinguseaduse eelnõu keskendub järelejäädud turujäikustega tegelemisele. Seaduse kiire vastuvõtmine ja elluviimine on soovitatav.